

KULTURREPORTER Anders Carlsson
TEL 550 550 81 FAX 550 550 77
Kulturtips lämnas på www.mitti.se.
Gå in under Tipsa oss i menyraden och fyll i formuläret.

KULTUR & NÖJE

Inspirerande kväll med 13 författare

FÖRFATTARKVÄLL 13 författare samt debutanter kommer till Torkladan i Tungelsta den 5 februari klockan 18. Kvällens mål är att inspirera till både skriv- och läslust. Initiativtagare är Tungelstaban Jenny Jacobsson, aktuell med spänningsromanen "I ditt kvarter händer saker som du inte ser". Bördig från Tungelsta är också medverkande poeten Anita Jacobson som läser ur sina senaste diktsamlingar.



Jenny Jacobssons debutroman.

HÉLLO SAFERIDE LOVAR INTIM KONSERT

MUSIK Det var fem år sedan sist. Men nu ger sig Annika Norlin och Hello Saferide ut på vägarna igen. I helgen blir det två konserter på Södra teaterns stora scen. Många av låtarna kommer från senaste albumet.

– När vi gjorde skivan pratade vi om att den skulle kännas så pass liten och intim att det ofta skulle kännas som att man satt bredvid lyssnaren i soffan. Det ska vi göra vårt bästa för att återskapa på scen, säger hon.

Byn var odlarnas Mecka

● Boken Tungelsta Trädgårdsstad skildrar trädgårdsmästarnas guldålder

Arbetet var stundtals fysiskt hårt, och småkryp som den vita tusenfotingen var fruktade motståndare som förstörde odlingarna.

Men Tungelstas växthus gav länge god inkomst. Vid spadarna fanns trädgårdsmästare som Limp-Erik och Mask-Anders.

Vi åker runt i Tungelsta på spaning efter äldre växthus. Anläggningar som vittnar om samhällets storhetstid. De är inte lätta att hitta. Men vid hörnet Tungelstavägen-Södertäljevägen syns några lämningar.

– Många spår av de gamla växthusen är försvunna, men här finns i alla fall grunderna kvar, säger Hilding Eklund, aktuell med boken "Tungelsta trädgårdsstad" tillsammans med Jan Sandh.

Anläggningen kallades Wolmers hörna. Gideon Wolmer kom till samhället 1909, ett år efter att jordbruksbygden Tungelsta tagit sina första steg mot att bli en trädgårdsstad. Hans anläggning med sex växthus drevs i tre generationer, men nu har ogräs och sly tagit över marken.

– De första jordlotterna i Tungelsta såldes till trädgårdsmästare 1908. Och den första anläggningen kallades Rosgården, och drevs av Gustaf "Ros-Anders" Andersson. Det var också en av de största, anläggningen hade 20 växthus och 3,5 hektar mark.

UNDER TUNGELSTAS guldålder verkade ett 100-tal trädgårdsföretag i samhället.

Hilding Eklund är uppväxt här. Hans far körde Dagab-bilen. Ibland hälsade de på hos trädgårdsmästarna.

– Jag minns att man tyckte att det var enorma anläggningar. Och att komma in i ett växthus – det var en annan värld. Vilka dofter! Och så värmen som slog emot en. Två förutsättningar uppfylldes



Arbete i Ekbackens handelsträdgårdsom på 20-talet som drevs av Erik "Räv-Lasse" Larsson, som hade rävminkfarm vid sidan om. FOTO: FÖRENINGEN FOLK OCH TRÄDGÅRD I TUNGELSTA

"Jag minns att man tyckte att det var enorma anläggningar. Och att komma in i ett växthus – det var en annan värld. Vilka dofter!"

HILDING EKLUND

för att just Tungelsta skulle bli ett nav för trädgårdsnäringen: 1901 öppnades Nynäsbanan med station på orten.

Då passade Jordförmedlingsbyrån AB Hem på landet att köpa jordbruksmark för att sedan stycka av den och sälja vidare. Som kunder tänkte man sig villabyggare och trädgårdsmästare.

Rocklösaåns lopp genom samhället gjorde att trädgårdsodlarna hade tillgång till vatten.

Trädgårdsmästarnas värsta fiende var inte stor, men gjorde stor skada. Den vita tusenfotingen gick särskilt hårt åt lathyrusodlingen.

SKADEDJURET UPPTÄCKTES av trädgårdsmästare Oskar Andersson som sedan fick heta Mask-Anders.

På Konsum kunde odlarna köpa bekämpningsmedlet kolsvavla, ett giftigt och explosivt ämne som användes som lösningsmedel.

Trädgårdsmästaren Erik Wiger vittnar i en efterlämnad skrift om när han såg Konsumföreståndaren suga upp Kolsvalva genom en slang med munnens så att det blev en hävert. "Man fick inte tända pipan, då small det", skriver Erik Wiger.

Flera av de gamla trädgårdsmästarna hade smeknamn. Erik Einar "Limp-Erik" Larsson fick sitt namn eftersom han hämtade gammalt bröd på Konsum för att mata sina höns.

Om Kaktus-Jonsson odlade kaktus framgår inte av Eklunds och Sandhs bok, men han var en av få i Sverige som lyckades med frösådd av orkidéer, som skedde i provrör och flaskor.

TRÄDGÅRDMÄSTARNAS produkter såldes på Hötorget. Men konkurrensen om platserna var stenhård.

– I början kördes varorna med häst och vagn, då fick skjutsarna starta på natten för att hinna fram och få en plats på morgonen. Men även när transportererna gick med lastbil gällde det att avgå från Tungelsta på natten.

● ANDERS CARLSSON
anders.carlsson@mitti.se
tel 550 550 81



Oskar "Mask-Anders" Andersson i sin första trädgård etablerad 1924.



David Wiger som körde trädgårdsprodukter för Wigers åkeri på 1920-talet.



Hilding Eklund vid Wolmers hörna. FOTO: ÅSA SOMMARSTRÖM



Jan Sandh och Hilding Eklund signerar sin bok "Tungelsta Trädgårdsstad – en by växer fram".

Styckade upp och sålde marken

1899 bildades AB Hem på landet. En av finansierarna var LM Ericsson, grundaren av nuvarande Ericsson.

Företaget köpte mark i Spånga, Sundbyberg

och sedan i Tungelsta. Målet var att tjäna pengar på att stycka av marken och sälja den – i Tungelsta till trädgårdsföretag.

I den nytviva boken "Tungelsta Trädgårds-

stad – en by växer fram" av Hilding Eklund och Jan Sandh presenteras 91 handelsträdgårdar som verkat i samhället – men också andra historiska skeden i samhället.

